

Rehujen salmonellavalvonta

Moilanen – Tervaniemi
Rovaniemen ammattikorkeakoulu

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
LUC

OULUN SEUDUN
AMMATTIKORKEAKOULU

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Ensisijainen vastuu yrityksellä

- Yrityksellä on ensisijainen vastuu rehujen turvallisuudesta ja laadusta kaikissa tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa (EY:n asetus N:o 178/2002 17 artikla)
- Salmonellaa voi tulla rehutehtaalle raaka-aineiden mukana tai tuotantoympäristöstä
- Rehunvalmistajalla tulee olla toimintaohje sen varalta, että rehusta löytyy salmonellaa tai muita haitallisia aineita

Valvonnan vaiheet

- Sisämarkkinakauppa ja maahantuonti
- Rehujen ja valmistuksen valvonta
- Myynnissä olevien rehujen valvonta
- Vuosittaisten suunnitelmien mukaiset laitostarkastukset
- Ilmoitusvelvollisuus ja toimenpiteet

Sisämarkkinakauppa ja maahantuonti

- Lainsäädännön (MMM 712/2009) mukaan erityisen riskialttiiden rehujen sisämarkkinatuonnista tai maahantuonnista on tehtävä ilmoitus Eviralle 24 tuntia ennen rehuerän saapumista
- Viranomaisnäytteet tutkitaan salmonellan varalta Eviran laboratorioissa
- Rehuerä voidaan ottaa käyttöön vasta, jos siinä ei tutkimusten mukaan ole todettu salmonellaa

Sisämarkkinakauppa ja maahantuonti

- Jos yhdessäkin näytteessä todetaan salmonellaa, Evira kieltää rehun markkinoille saattamisen ja maahantuonnin
- Evira voi antaa saastuneelle rehuerälle käsittelyluvan → rehu käsitellään kemiallisesti tai kumentamalla salmonellan tuhoamiseksi
- Käsittelyn jälkeen erästä otetaan uusintanäytteet ja erä voidaan vapauttaa käyttöön, vain jos uusintanäytteistä ei todeta salmonellaa

Rehujen valmistuksen valvonta

- Eviran valtuuttamat tarkastajat suorittavat näytteenottoja rehuista vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti
- Valvontasuunnitelma on riskiperusteinen
- Näytemääriin vaikuttavat mm. valmistettujen rehujen määrä ja tyyppi
- Jos salmonellaa todetaan, rehun markkinoille saattaminen ja käyttö kielletään → rehun valmistus kielletään joko koko tehtaalla tai sitten vain esim. yhdellä tuotantolinjalla

Myynnissä olevien rehujen valvonta

- Evira valvoo myös myyntiin tulleiden rehujen laatua ottamalla näytteitä esim. vähittäiskaupoista markkina-avalvontana
- Muualla kuin kotimaassa valmistettuja rehuja tutkitaan erityisellä huomiolla
- Salmonellalöydös aiheuttaa markkinointikiellon ja rehujen takaisinvedon

Laitostarkastukset vuosittaisen suunnitelman mukaan

- Eviran tarkastajat tarkastavat rehutehtaiden ja muiden rehualan toimijoiden tiloja vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti
- Suunnitelma on riskiperusteinen ja tarkastustiheyteen vaikuttavat mm. valmistettujen rehujen määrä ja tyyppi sekä aikaisemmin todetut puutteet
- Suurimmat rehutehtaat tarkastetaan vuosittain

Laitostarkastukset vuosittaisen suunnitelman mukaan

- Tarkastuksissa käydään läpi yrityksen oman salmonellanvalvonnan tuloksia
- Todetut puutteet kirjataan ja niiden korjaamiselle asetetaan aikataulu
- Vakavia puutteita havaittaessa Evira voi antaa määräyksen epäkohdan poistamiseksi tai tarvittaessa kieltää rehun valmistuksen tai markkinoille saattamisen joko osittain tai kokonaan

Ilmoitusvelvollisuus ja toimenpiteet

- Lainsäädännön mukaan rehualan toimijoiden tulee heti ilmoittaa viipymättä Eviralle, jos niiden suorittamissa laadunvarmistuksissa havaitaan salmonellaa raaka-aineissa, tuotteissa tai tuotantotiloissa
- Ilmoitus tehdään sähköpostitse tai puhelimella
- salmonellakannat tulee lähettää tyypitettäväksi Eviran Kuopion tutkimusyksikön laboratorioon

Ilmoitusvelvollisuus ja toimenpiteet

- Jos salmonellaa todetaan jo käyttöön otetusta raaka-aineesta, valmistuslinjalta tai valmiista rehusta, Evira kieltää rehun valmistuksen joko koko rehutehtaalla tai tietyllä valmistuslinjalla, jos saastunnan voidaan todeta rajoittuvan vain tietylle linjalle
- Salmonellaan saastuneet rehut määrätään poistettavaksi tuotantoketjusta ja markkinoilta

Ilmoitusvelvollisuus ja toimenpiteet

- Salmonellaa voidaan todeta paikoista, jotka eivät ole suorassa yhteydessä rehun raaka-aineisiin, valmistusprosessiin tai valmiisiin rehuihin
- Näissä tapauksissa pyritään selvittämään lisänäytteenotolla saastumisen syy ja laajuus → puhdistetaan ja desinfioidaan saastunut kohde
- Evira voi rehulain nojalla myös määrätä valmistajaa suorittamaan puhdistus- ja desinfiointitoimenpiteitä tai muita toimenpiteitä epäkohdan poistamiseksi

Rehujen salmonellatutkimukset

- Rehujen merkitys salmonellan torjunnassa erittäin suuri → pystytään tehokkaasti ehkäisemään tuotantoeläinten salmonellatartuntoja ja estämään salmonellabakteereiden esiintymistä elintarvikkeissa
- Rehujen osalta suurimman salmonellariskin aiheuttavat maahantuodut valkuaisrehut kuten soija- ja rypsirohteet

Rehujen salmonellatutkimukset

- Erityisen riskialttiit maahantuotavat kasviperäiset rehut tarkastetaan viranomaisvalvonnassa
- Virallisen valvonnan tutkimuksia voivat tehdä kansallisen vertailulaboratorion ohella ainoastaan Eviran hyväksymät laboratoriot
- Hyväksynnän edellytyksenä on, että laboratoriot täyttävät rehulaissa ja ns. valvonta-asetuksessa mainitut kriteerit
- Evira myös ohjeistaa rehualan toimijoita, laboratorioita ja tarkastajia näytteenotosta ja laboratoriotutkimuksista

Salmonellan analysoiminen rehusta

- Virallisten näytteiden näytteenotosta vastaavat Eviran valtuuttamat tarkastajat
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus edellyttää, että analyysin suorittamisessa käytetään kansainvälisten elinten hyväksymiä standardeja
- Omavalvontanäytteiden analysoinneissa voidaan käyttää standardeista poikkeavia, esim. nopeampia tutkimusmenetelmiä

Evira on kansallinen vertailulaboratorio

- Kansallinen vertailulaboratorio järjestää tarvittaessa virallisten kansallisten laboratorioden välisiä vertailutestejä
- Kansallinen vertailulaboratorio toimii yhteyselimenä Alankomaissa sijaitsevan Euroopan yhteisön vertailulaboratorion ja rehuvalvonnan sekä virallisten kansallisten laboratorioden välillä
- Tavoitteena on vaikuttaa analyysitulosten korkeaan laatuun ja tulosten luotettavuuteen

Haitalliset ja kielletyt aineet

- Evira valvoo haitallisia ja kiellettyjä aineita rehujen markkina- ja kotimaisen valmistuksen sekä tuonnin valvonnan yhteydessä
- Valvonta on kartoitusluontoista ja sitä tehdään asiakirjatarkastuksina ja fyysisinä tarkastuksina
- Rehujen näytteenotossa ja analyysien määrittelyssä huomioidaan erityyppisiin rehuihin liittyvät riskitekijät → eläinlajien herkkyydet eri aineille sekä aineiden mahdollinen siirtyminen eläimistä saataviin elintarvikkeisiin

Haitalliset ja kielletyt aineet

- Raskasmetalleja määritetään mm. kivennäisrehuaineista, tietyistä rehun lisäaineista ja muista täydennysrehuista
- Homemyrkkyjä kartoitetaan mm. viljoista ja paljon viljaa sisältävistä rehuseoksista
- Riskitekijöitä huomioidaan myös eläinlajeittain → nautakarjan rehuista määritellään alfatoksiineja ja kalanrehuista raskasmetalleja
- Kasviperäisiä epäpuhtauksia analysoidaan myös, jotka voivat olla vaaraksi eläinten hyvinvoinnille ja terveydelle

Haitalliset ja kielletyt aineet

- Tuotantoeläinten rehuja tutkitaan tiettyjen käsiteltyjen eläinproteiinien käyttökiellon ja rehun lisäainesäädösten noudattamisen valvomiseksi

Hälytysjärjestelmä RASFF

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira toimii elintarvikkeita ja rehuja koskevan nopean hälytysjärjestelmän (RASFF = Rapid Alert System for Food and feed) virallisena kansallisena yhteyspisteenä
- Järjestelmässä mukana myös EU:n jäsenvaltiot, komissio ja elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA
- Järjestelmän avulla voidaan tiedottaa nopeasti elintarvikkeista tai rehuista ihmisten terveydelle aiheutuvista välittömistä tai välillisistä vaaroista

Hälytysjärjestelmä RASFF

- RASFF-järjestelmän Suomen yhteyspisteen tehtävänä Evirassa on tiedottaa elintarvikkeita ja rehuja koskevista ilmoituksista muille viranomaisille ja tarvittaessa eri yhteystahoille, sekä selvittää onko kyseisiä elintarvikkeita ja rehuja tuotu Suomeen

